

INNSPILL TIL SAMFUNNSPLANEN FOR KINN KOMMUNE.

Frist: 22.09.2024.

Innspill fra: Klaus Iversen.

*****

Innspill I : til pkt. 2.1. Muligheter i sjøareal.

Innspillet går på at kommunen, gjerne i samarbeid med andre kommuner, fylkes- og for den del nasjonale nivå, bør utvikle arealene i sjø som ligger mellom landareal og grunnlinjene, samt videre inntil 1 nautisk mil (vel 1.800 m) utenfor grunnlinjene.

Grunnlag: Matrikkelloven av 17.06.2005 nr. 101 § 2, 1.ledd.

Areal i sjøen kan slik sett matrikuleres, dvs. det kan opprettes eiendomsenheter som tildeles gbnr. Hva matrikkelen kan inneholde følger av ML. § 4 . Matrikkelenheter i sjø kan opprettes som «anleggseiendom» etter § 5 1.ledd, bokstav b), 2. pkt.

Fordeler med dette:

- Eiendomsenheter kan tildeles rettigheter og plikter og kan grunnbøkføres hos Kartverket.
- Enheter kan f.eks. være knyttet til et lukket sjøbasert havbruksanlegg eller andre innretninger på havbunnen eller i sjøbassenget eller på havoverflata.
- Når matrikkelenheten er opprettet kan det knyttes offentligrettslige- og/eller privatrettslige rettigheter og plikter til enheten. Disse kan igjen gi grunnlag for utleie, pantsettelse, omsettelighet m.v.
- M.a.o. : Det kan «foredles» nye areal som både kan gi økt samfunnsnytte, samt legge et grunnlag for videre næringsmessig utvikling av ulike slag knyttet til enhetene.
- Om ønskelig kan jeg evt. bidra videre med å undersøke / utvikle dette nærmere for kommunen.

Innspill II : – til pkt. 2.1. Muligheter i videre utvikling av solenergi jf. også trusler under samfunnsplanen pkt. 2.1.3

Innspillet her går på at kommunen kan utvikle og legge til rette for at solseller kan utvikles i stor utstrekning på takkonstruksjoner m.v. av ulike art.

Grunnlag: Hjemmelen her er på nytt Matrikkeloven § 5, 1.ledd, bokstav b).

Over hele landet finnes en mengde tak og med samlet sett store arealvolum. Takene eller vegger kan utvikles til anleggseiendommer som matrikuleres.

Fordeler:

- Utnytter og foredler allerede utbygget grunn.
- Sparer annet grunnareal til nye byggetomter og / eller infrastruktur.
- Det er en grønn energi.
- Kan på sikt gi gode tilskudd til energimangelen, særlig for vårt område som ligger i såkalt «rødt» område i områdeplanen for Statnett. Dette betyr at vi ligger langt bak i køen for utbygging f.eks. innen vannkraft og tildeling av kraft til industri og næringsliv i våre nærområder. Dette er egentlig et alvorlig signal til bedrifter med større kraftbehov for etablering / ekspansjon i næringslivet.
- Det å utvikle en anleggseiendom (eierseksjon) på en eiendom, øker omsetningsverdien og dermed også panteverdien på eiendommen.
- Dette gir igjen grunnlag for en større og sikrere finansiering av bygningsmassen, evt. også en «anleggseiendom».

Innspill III: - Frivilligheten må oppgraderes og premieres, jf.

Innspillet går på at det offentlige og private organisasjoner, foreninger og enkeltpersoner må utvikle mer sammen. Begrepet «sam-funn» betyr nettopp det å finne sammen for å stå best mulig rustet til å utvikle muligheter og verne samfunnet og enkeltmennesker mot trusler i vid forstand. «Flokken» er tryggere og får mer gjort enn enkeltmennesket. Både kommunen og private må i større utstrekning fremover akseptere å gå ut over «comfort-sonen» for å skape nye muligheter.

Fordeler:

- Frivillighet og «dugnadsånd» (egentlig et særnorsk fenomen) må vernes om og oppmuntres.
- Frivillighet i positiv forstand kan ofte «spare» det offentlige for betydelige pengesummer på tøffe budsjetter.
- Frivillighet øker «limstoffet» i lokalsamfunnene.

- Frivillighet og dugnader skaper nye relasjoner mellom personer, foreninger og organisasjoner, som igjen kan øke felleskap og samhold i «flokkene» i samfunnet.
- Frivillighet kan ofte bidra sterkt til å redusere ensomhet og utenforskap.
- Støtte til frivillighet gir bedre rammer for kulturlivet og kan bidra til å opprettholde velferdsordninger, som ellers kan falle bort.
- Kanskje vi også kunne tillate oss å stille spørsmålet: Ville vi få det vesentlig dårligere om vi får redusert noe av velferden?. Noen av oss kan til og med være noe «bedøvet» av velferd. Kanskje livsstandard (vektlegge mer etikk, verdibaserte holdninger, idehistorie m.v.) bør oppprioriteres noe i forhold til en nesten uavbrutt oppgang i den materielle levestandarden siden krigen ?

Innspill IV: Økt vekt på «samfunnsansvar» – særlig innenfor den filantropiske andelen.

Innspillet er særlig myntet på å skape et delvis fellesansvar mellom næringslivet / bedrifter og kommuner på noen områder i «samfunns-bygningen» i vid forstand. Samfunnsansvaret kan være økonomisk, juridisk, etisk og/eller filantropisk.

P.g.a. lang tidshorisont bakover i tid med nokså uavbrutt aksje- og fondsoppgang i markedet, har mange stiftelser innenfor finansnæringene, forsikring m.v. opparbeidet seg svært store verdier og likviditet (pengesekker), som for så vidt allerede delvis er myntet på «milde gaver» til særlig frivilligheten og ofte i samarbeid med offentlige myndigheter.

Etter min mening bør det på dette området inviteres til avtalerettslig politikk mellom det offentlige og private med store «honnekrukker» som bør benyttes i filantropisk setting - særlig nå når kommuneøkonomien får større utfordringer enn før, jf. til sikkerhets-, forsvars- og krigsøkonomi i samfunnet p.t. Her må brobyggingen dyrkes mer mellom slike stiftelser / bedrifter, frivilligheten og det offentlige. Her vil egentlig frivilligheten være en viktig del av broen mellom pengene og de mer eller mindre overlappende offentlige oppgaver.

Innspill V: Kommunens samfunnsplan må misjoneres allmenpedagogisk inn mot de små og unge i samfunnet.

Vi blir flere og flere eldre, færre i arbeidsfør alder, og forholdsmessig færre barn og unge fremover. Fertilitetsgraden er på rekordlave 1,4. Fertilitetstallet betyr i klartekst at vi ikke er i stand til å reproducere vår egen befolkning.

Eldre /pensjonister kan ha mye utdanning og lang erfaring. Denne kompetansen må utnyttes og utvikles bedre, gjerne på nytt i fellesskap mellom frivilligheten og det offentlige.

Likevel: Det er de små og unge som er fremtiden i Kinn. Kommunen må pedagogisk legge til rette for at samfunnsplanen, - med muligheter og trusler -, «misjoneres» inn i barnehager og skoler, slik at de tidlig forstår verdien av å være en del av samfunnet, av «flokk», både til glede og vern. Kunnskap er ofte klokskapens barndom. Det er ikke forbud mot å lage en misjonsbevegelse i utdanningssystemet med tema «samfunnsplan og samfunnsansvar».

Fordeler:

- De som fremover skal bli borgere av Kinn får en tidlig og forhåpentlig god opplæring i de viktigste prinsipper og planer for kommunens utvikling og drift.
- Kunnskap av denne art er ofte krav om holdningsendringer, verdiendringer, oppgradering av tidligere historiske tradisjoner og verdier. Dette tar lang tid og må forankres / legitimeres djupt i folkesjela. Her har også foreldregenerasjonen mye å lære.
- De blir fremtidige forhåpentligvis gode politikere.
- Felleskapstanken bør utvikles mellom barn/unge på den ene siden og de eldre /pensjonistene på den andre. Mentale og kulturelle «broer» må her bygges gjennom debatt, forhandlinger og dialog, litt på mange måter som en gjør i konflikts- og fredsforhandlinger internasjonalt.

Innspill VI: Psykiatri, rus og livsmestring.

Innspillet bygger på den påstand at disse områdene/ temaene kommer til å vokse betydelig mer enn tidligere. Kostnadene her vil bli langt større enn politikerne tror fremover, - både økonomisk og mentalt. Her må det bli en holdningsendring, både hos politikere og folk flest. «Kostnadene» vil innen kort tid / få år i praksis langt overgå det vi tradisjonelt har hatt av utfordringer i kommunale budsjett.

«Krisebeskrivelse»:

- Bare de siste årene har det blitt en betydelig økning i psykiske og psykiatriske utfordringer hos ungdom.
- Ektefeller, samboere og barn makter ofte ikke å mestre til dels «vanlige» livsutfordringer (vi har for lenge hatt det altfor godt), og langt mindre ekstraordinære slike. Det kan stikkordmessig nevnes, gjeldskrise, inflasjon, utroskap, utenforskap, ensomhet, fattigdom, samt å strekke skinnfellen for langt holdt opp mot reklamebransjen og ulike «kultmiljø».
- Rusutfordringene vokser. Norge er allerede blitt av de «snille» landene for kriminelle mafiamiljøer i sydamerika og på Balkan som forer narkotikamarkedet i Norge og

Europa. Det har aldri kommet mer kokain til landet enn nå som oppdages. Og tenk bare på mørketallene i tillegg, - den innførselen som ikke oppdages..

- Det geopolitiske bildet har også endret seg de siste par årene.: Eks: Krigene i Gaza og Ukraina, klimakrisen, spenningene mellom demokratienes fremtid og mer autoritære stater, angrep på demokratiet innefra. Dette skaper en større uro i befolkningen og øker fokuset på sikkerhets- og forsvarspolitikken, og som gir «kostnader» og mindre bevilgninger til andre sider av samfunnet. Både bevilgninger til helsevesenet (herunder mental helse), familievern, barnevern m.v. får for få midler eller mindre enn de fortjener ut i fra samfunnsutviklingen vi er inne i.
- Rus og psykiatri gir store belastninger for den enkelte og «pårørende» i vid forstand. Dette fører til utfall fra utdanning og yrkesliv, og kan gi utenforskap, ensomhet og «banesår» for det videre livsperspektiv. Dette lammer livsenergien for den rusutsatte, for de pårørende og for «samfunnslegemet». Vi mister menneskekapital både for de mer familiemessige relasjoner, men også samfunnsborgere som kunne bidratt med livsgnist, energi og byggende aktiviteter for samfunnet. Istedenfor blir dette et av de aller største kostnadmessige sluk i de offentlige budsjetter.
- Utfall fra utdanning og utenforskap i sin alminnelighet, gir ofte uheldig rekruttering til samfunnsmessige «sub-kulturer» innenfor kriminalitet, rus og psykiatri. Eks.: Tenk hvilket tap i vid forstand det kan være for den enkelte, pårørende og «samfunnslegemet» at en 25-åring blir erklært ufør med en slik begrunnelse !
- Asylanter / innvandring i større mengder enn tidligere. Det er allerede kommet nærmere 100.000 fra Ukraina de to siste årene. Disse har i stor utstrekning store traumer og en annen kultur enn vår egen. Det er godt at vi tar imot mennesker i nød fra et mellommenneskelig synspunkt. Og det skal vi fortsatt gjøre i en kontrollert utstrekning.
- Men hovedpoenget: Vi har en «flom» av penger i landet, men vi har ikke nok faglig kompetent kapasitet til å ta imot så mange utfordringer i traumatiske opplevelser. Dette er et svært alvorlig tegn mot en negativ og til dels ukontrollert utvikling for samfunnet vårt.

Innspill VII: Litt om utdanning og dannelse.

- Dette skaper igjen broen til dannings- og utdanningssystemet i samfunnet, samt riggingen av et helsevesen for mental helse. Først til det siste.
Eksempel 1: Jeg tør minne om at vi i dag kunne hatt et «Modum Bad»-tilbud på Vestlandet i HV-10 lokalene på Skei om flertallet i fylkestinget (Ap, Senterpartiet) for ca. 12-15 år ikke hadde stemt ned tilbudet fra Haraldsplass Sykehus i Bergen, om å bygge ut et slikt anlegg for livsmestring. Begrunnelsen: Et slikt tilbud ville ødelegge

driftsgrunnlaget for psykiatri-avdelingen på Sentralsykehuset i Førde. Innenfor psykiatri er det i dag lange ventelister.

Eksempel 2: Rustilbudet på Kyrkjebø i Sogn ble tidligere i år lagt ned, til tross for faglig motstand mot at dette ble gjort.

- Utdanning i sin alminnelighet, og kanskje helsefag i særdeleshet, må styrkes. Ref.: kampen om utdanningssystemet for de videregående skoler i fylket vi nå står midt opp i. Vi trenger ca. 185.000 helsearbeidere i landet om noen år for å ta hånd om bl.a. eldre. Det er ikke en «eldrebølge» en har med å gjøre, men en allerede konstant tilstedeværende økende mengde eldre personer som vil prege samfunnet og offentlige budsjetter i flere tiår fremover. Dette blir «dyrt» for den yrkesaktive betalende del av befolkningen.
- Dette er såkalt økonomisk «uproduktive» personer, men utgjør likevel en svært viktig menneskelig samfunnskapital innenfor bl.a. kulturliv og mellommenneskelige relasjoner, gjerne langt opp i sin pensjonsalder. Forutsetningen er at samfunnet dyrker og støtter mer enn i dag idealisme, etikk, felleskap og filantropi, fremfor egokulturer og overdrevne og lite bærekraftige livsnytelser av ulik slag.

Innspill VIII. Litt om menneskers møteplasser og relasjoner til livets veikryss.

Da jeg ikke lenger har tid til å skrive mer, lar jeg overskriften stå til ettertanke.

Her kan det skrives mye og langt, og forhåpentligvis noe fornuftig og viktig. Her er det sikkert mange flere som kan gi gode innspill.

Jeg nøyer meg med hva som foran er beskrevet.

